

Bilag 3 - Hvidbog over høringssvar vedrørende Udviklingsplan for Damhussøen, Damhusengen og Krogebjergparken

14. november 2025

Sagsnummer
2025-0307092

Dokumentnummer
2025-0307092-2

Dette notat opsummerer de skriftlige høringssvar, som forvaltningen har modtaget på den eksterne høring af udkastet til udviklingsplan for Damhussøen, Damhusengen og Krogebjergparken. Samtidig redegøres for hvordan forvaltningen har behandlet disse høringssvar.

Udkastet til udviklingsplanen har været i høring fra den 13. juni 2025 til den 24. september 2025. Planen var sendt til:

- Medlemmerne af parkbrugerrådet for Damhussøen, Damhusengen og Krogebjergparken:
 - De høringsberettigede jf. fredningen af parkerne: Danmarks Naturfredningsforening, Friluftsrådet, Dansk Ornitologisk Forening, Dansk Botanisk Forening, Vanløse Lokaludvalg, Valby Lokaludvalg, Rødovre Kommune og HOFOR (i stedet for Københavns Energi, som er nævnt i fredningen).
 - Øvrige medlemmer: Enggruppen, Damhusengens Bilaug, Vanløse IF og Københavns Ældreråd,
- Medlemmerne af Det Grønne Råd i København:
 - Børne- og Ungdomsorganisationernes Samråd, Cyklistforbundet, Danmarks Sportsfiskerforbund, Danmarks Idrætsforbund, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Ornitologisk Forening, Foreningen Hovedstadens Forskønnelse, Friluftsrådet og Ungeråd KBH og Den Grønne Ungdomsbevægelse (nogle af disse organisationer er også repræsenteret i parkbrugerrådet)
- Lokale organisationer:
 - Vanløse FDF og Damhusengens Skole
- Dansk Handicap Forbund

Der er modtaget høringssvar fra Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Botanisk Forening, Vanløse Lokaludvalg, Enggruppen, Valby Lokaludvalg, Rødovre Kommune, Københavns Ældreråd, HOFOR og Erik Agertoft (som repræsenterede Dansk Ornitologisk Forening i parkbrugerrådet).

Parker, Kirkegårde og Renhold
Bynatur
Njalsgade 17
2300 København S

EAN-nummer
5798009809452

Indledende og generelle kommentarer i høringssvarene

Danmarks Naturfredningsforening skal hermed kvittere for en tiltrængt opdatering af udviklingsplanen fra 2017. Vi har en række bemærkninger, som vil blive gennemgået i det følgende:

Manglende viden om naturgrundlaget:

Damhusengen, Damhussøen og Krogebjergparken er et af Københavns vigtige naturområder som ikke bare har lokal betydning men har en overordnet naturmæssig betydning, dels på grund af sin størrelse og dels på grund af sin funktion som forbindelse mellem Vestvolden og Vigerslevparken. På den måde udgør Damhusengen, Damhussøen og Krogebjergparken en del af en grøn ring i de ydre dele af København.

Set i det lys er det derfor en svaghed ved udviklingsplanen, at man ikke har haft mulighed for at kortlægge den aktuelle naturtilstand. Dels for at få et billede af hvordan naturen har udviklet sig sidens sidste udviklingsplan og dels for på den måde at få en indikation af hvordan plejen har fungeret og dermed nogle retningslinjer for den fremtidige pleje.

Vi er selvfølgelig bekendt med, at der ikke er afsat midler i TMFs budget til en systematisk monitoring af naturtilstanden i kommunens naturområder, og skal derfor opfordre til at der fremadrettet prioriteres sådan, at det bliver muligt at følge udviklingen i de egentlige naturområder og store naturprægede parker i byen f.eks. forud for revision af de pågældende områders udviklingsplaner.

Damhussøen:

Bestræbelserne på at forbedre vandkvaliteten i søen er positive, bl.a. ved etablering af rensningsanlæg og gennem de igangværende skybrudsprojekter. Indsatser som ligger uden for plejeplanens regi, men selvfølgelig en vigtig forudsætning for naturens udviklingsmuligheder. Bekæmpelse af de invasive krebs er et andet eksempel på initiativer, der helt klart bør gennemføres. Det er dog uklart om det er indenfor udviklingsplanens rammer det skal foregå.

De nævnte initiativer for at forbedre den økologiske funktionalitet i forhold til flagermus og forbedre yngle- og rasteforholdene for fugle i omkring søen er ligeledes af stor værdi. Damhussøen er sammen med Vigerslevparken et vigtigt habitat for flagermus samtidigt med at søen og hele det sammenhængende parksystem udgør en vigtig ledelinje for flagermus.

De relativt få ynglende andefugle i søen vidner formentligt om et stort forbedringspotentiale f.eks. i form af (gen)etablering af rørskove. Vi er ligeledes enige i at den nordlige fugleø bør bibeholdes og restaureres.

Slutteligt kan vi tilslutte os de oplyste retningslinjer i Bilag 4 for arrangementer og aktiviteter.

Dansk Botanisk Forening

Der er mange hensyn at tage til det fredede areal i udviklingsplanen. Kommentarerne er primært knyttet til botaniske hensyn. Vi ønsker jer god arbejdslyst med det videre arbejde med planen og dens implementering.

Vanløse Lokaludvalg har med stor interesse læst høringsmaterialet vedr. udviklingsplan for Damhussøen, Damhusengen og Krogebjergparken og finder materialet meget nuanceret og gennemarbejdet. Lokaludvalget mener, at processen omkring udarbejdelse af udviklingsplanen, som af flere forskellige årsager har været noget længere undervejs end forventet, har været meget positiv og konstruktiv, og vi oplever, at mange af de input lokaludvalget har haft undervejs, er blevet implementeret i planen.

Vanløse Lokaludvalg værdsætter, at Københavns Kommune passer godt på vores parker og grønne områder og takker for muligheden for at komme med bemærkninger til høringsmaterialet.

Naturen i Vanløse er meget omfangsrig og varieret med flere parker og grønne områder og det er på mange måder unikt at have en bydel der er omkranset af grønne områder.

I den forbindelse arbejder Vanløse Lokaludvalg i regi af bydelsplanen blandt andet for, at der skabes artsdiversitet samt at der tænkes biodiversitet ind i de klimatilpasningsprojekter, der er planlagt i bydelen. Vanløse Lokaludvalg har været medlem af parkbrugerrådet og har tilbage i 2023 deltaget i parkbrugerrådsmøder og parktræf.

Vanløse Lokaludvalg har på samtlige årlige Damhustræf på Damhuskannten inddraget de mange deltagere i planerne for området samt modtaget input hertil. I år lavede Vanløse Lokaludvalg borgerinddragelse på udvalgte tematikker i udviklingsplanen for Damhussøen, Damhusengen og Krogebjergparken dels med et spørgeskema på Damhustræf søndag den 31. august, og dels med spørgsmål på lokaludvalgets Facebook og Instagram i perioden 2.-9. september 2025. Samlet set har vi fået 35 udfyldte spørgeskemaer på Damhustræf og 98 kommentarer på sociale medier – se vedhæftede bilag.

Derudover er lokaludvalget i løbende dialog med vores byrumsforvalter, hvilket er et meget positivt samarbejde. Det er på baggrund af disse løbende indsatser, dette høringssvar er udarbejdet.

Lokaludvalget har lavet borgerinddragelse på udvalgte tematikker i udviklingsplan for Damhussøen, Damhusengen og Krogebjergparken dels med et spørgeskema på Damhustræf søndag den 31. august, og dels med spørgsmål på lokaludvalgets Facebook og Instagram i perioden 2.-9. september 2025. På grund af mangel på tid har lokaludvalget ikke taget særskilt stilling til borgerinddragelsen, hvorfor det kommer i form af rådata.

Valby Lokaludvalg takker for muligheden for at afgive høringssvar vedr. udviklingsplanen for Damhussøen/engen samt Krogebjergparken.

Enggruppen

Tak for det fine udkast til en ny udviklingsplan. I de sidste par år har den grønne byrumsforvalter haft jævnlige gennemgange af området med Vanløse Lokaludvalg og Enggruppen. Og der har generelt været et fint samarbejde med TMF. Blandt andet omkring forholdene på Pumpehusgrunden og skybrudsprojektet.

Ligeledes har der været løbende dialog med HOFOR om Spangen-projektet. Stort set alle de forhold vi har drøftet hen ad vejen, er nævnt i det nye udkast.

Vi ser frem til en fortsat god dialog og godt samarbejde med de forskellige involverede parter.

HOFOR ser positivt på Københavns Kommunes arbejde med udviklingsplanen for Damhusengen, og bakker op om mange af initiativerne. Dog har HOFOR en række opmærksomhedspunkter, som vi ønsker at rette fokus på i nærværende høringssvar. Vi vil gøre opmærksom på, at HOFOR har flere store hovedledninger liggende under Damhusengen, som der skal tages højde for i udviklingsplanen. Vi vil gerne tilføje, at vi meget gerne vil mødes med Københavns Kommune, hvis de har opfølgende spørgsmål eller kommentarer.

Rødovre Kommune har modtaget jeres udkast til Udviklingsplan for Damhussøen, Damhusengen og Krogebjergparken. Tak for invitationen til både tidligere informationsmøde og besigtigelse vedr. planen, de er deltaget i med interesse af fredningsplejemyndigheden. Her er bemærkninger til planen, især vedr. indhold der har direkte eller indirekte indflydelse på Rødovre Kommune.

Det er med stor glæde at Rødovre Kommune gennemser de ambitiøse udviklingstiltag, som København agter at gennemføre, eksempelvis: 1.indsats for forbedring af vandkvalitet, 2.Særlige tiltag for dyre- og plantearter, 3.Indsats mod invasiv krebs, 4.Flagermusvenlig stibelysning omkring Damhussøen, 5.Nye borde, bænke og fiskebroer 6.Naturplejetiltag på Damhusengen 7.Tiltag ift. adgang og tilgængelighed 8.Multifunktionalitet ved underjordiske bygværker 10.tydeliggørelse af skiltning 10.Åbninger muligt ml. Stadionparken og Krogebjergparken 11.Trampesti og bænke ved Krogebjergparken – Dette er blot en del af de nævnte større tiltag. Derudover er vedhæftet billeder I har fri mulighed for at benytte i planen hvis nødvendigt.

Ældrerådet takker for det tilsendte og for inddragelsen, og har ingen bemærkninger til Udviklingsplanen. Rådet henviser til evt. kommentarer fra Vanløse Lokaludvalg, som det principielt støtter. Dog bemærkes, at Grøndalsparkens fremtidige udformning helt og holdent afhænger af Kapacitetsplanen (Skybrudsplanen), hvor ældrerådet forventer at blive inddraget i dennes detailplanlægning.

Høringssvarene og deres behandling

I nærværende notat er kommentarer og holdninger til udviklingsplanens indhold og initiativer gengivet fra de modtagne høringssvar (dog ikke altid ordret), og opdelt efter temaer. Kommentarer, som er af rent sproglig karakter (fx slåfejl) er ikke gengivet. De fulde høringssvar kan findes på sagsnr. 2025-0307092 (eDoc.).

1. Afbrænding
2. Bevarelse af brændenælder
3. Birkelunden
4. Bro til Rødovre
5. Bænke og andet parkinventar
6. Damhusengens brugsplæner og §3 beskyttede eng

7. Den økologiske funktionalitet for flagermus
8. Dræn, gødskning, midtergrøften samt idrætsfaciliteter inkl. fodboldbaner
9. Fiskepladser
10. Fokusarter
11. Fortidsmindebeskyttelseslinjens afgræsning
12. Frivillighed
13. Fælledgræs på Damhusdæmningen vest
14. Græslandsvegetation
15. Græsning
16. Harrestrup Å
17. Hegn, hække og åbning i beplantninger
18. Historiske træerækker
19. Hundefritløbsområdet – om nedlæggelse
20. Invasive og problematiske plantearter
21. Kapacitetsprojektet og skybrudsplaner
22. Knallertkørsel
23. Kommunegrænsens placering
24. Krogebjergparken – blomstrende urter på sandhøjen
25. Legepladser og motionsområder
26. Miljøstation på Pumpehusgrunde, dens beplantning, adgangsforhold og tilgængelighed
27. Naturpleje – generelt
28. Plantning
29. Pullertbelysning
30. Sejlads og fiskeri
31. Siv langs søkanten
32. "Skarvøen"
33. Skiltning
34. Spangen
35. Sportsplæner og fodboldmål
36. Stier og deres belysning
37. Styrelse af naturgrundlaget og beskyttelse af naturen
38. Særlige hensyn til hinand og stær
39. Udsigtsbakken, udsyn fra den sydlige bro og tilførsel af jord
40. Forvaltningens egne tilføjelser til udviklingsplanen

1. Afbrænding

1.1. HOFOR

- ser en risiko angående at: "der kan eksperimenteres med afbrænding på den nordlige del af §3 engen". Ønsker at se et mere detaljeret kort over området dette skal foregå på, så det kan sikres, at der ikke sker skade på HOFORs anlæg og adgangsveje i tilfælde af, at en eventuel brand mod forventning skulle komme ud af kontrol. Vi ønsker indsigt i planlægningen af dette, så der kan blive foretaget de nødvendige sikkerhedsforanstaltninger, samt lavet en beredskabsplan for håndteringen af brand.

1.2 Enggruppen

- Forsøg med afbrænding af græsset i det nordlige hundefritløbsområde er en god ide, da der herved kommer kulstof tilbage til jorden.

Forvaltningens kommentarer:

Ad 1.1: Der vil ikke ske afbrænding uden forudgående inddragelse af lokale interessenter og beredskabsplan. Der er pt ingen konkrete planer. Såfremt det bliver aktuelt, vil der blive tale om en kontrolleret modvindsbrand med brandbælter og slukningsudstyr i nærheden. Forvaltningen vil ikke gå på kompromis med sikkerheden.

Ad 1.2: Forvaltningen er glad for, at Enggruppen også ser afbrænding som en god metode at foretage naturpleje på.

2. Bevarelse af brændenælder

2.1 Dansk Botanisk Forening

- Med hensyn til at opvækst langs østsiden af cykelstien bør ryddes (s. 29 og på kort 4 - Krogebjergparken Syd, FG3)), er der på dette område store bevoksninger af stor nælde. Det foreslås at lade nogle soleksponerede grupper stå af hensyn til sommerfuglene. Området er også meget dejligt i læ og derfor godt for sommerfugle
- I birkelunden i Damhuseng-området nordvestlige hjørne er der partier med stor nælde. Her er det relevant at bevare de soleksponerede partier med nælde til glæde for sommerfuglenes larver (Nældens takvinge, Dagpåfugleøje, Admiral, Nælde-sommerfugl, Det hvide c).

Forvaltningens kommentarer

Ad 2.1: Forvaltningen er enige i, at det er godt at lade soleksponerede grupper af stor nælde blive stående af hensyn til flere arter af sommerfugles larver. Det er tilføjet til handleplanens afsnit henholdsvis om rydning af opvækst i Krogebjergparken Syd og til Damhusengens lund af birketræer i græs samt de tilhørende kort.

3. Birkelunden

3.1 Danmarks Naturfredningsforening

- Mener ikke, at området på sigt bør udvikle sig hen imod en variation af birketræer og frugttræer, både hjemmehørende og mere kultiverede arter. Der bør alene plantes hjemmehørende arter. I stedet for frugttræer kunne f.eks. vælges alm. røn. Det er forståeligt, at man på sigt ønsker at lunden varieres, og at birk i sin tid er valgt primært af æstetiske grunde. Men frugttræer vil ikke kunne erstatte større træer, men alene være et supplement, primært i lundens "mellemlag" (s. 25).

Forvaltningens kommentar:

Ad 3.1: Forvaltningen ændrer i udviklingsplanen således, at der ved genplantningen i birkunden plantes birk og ikke frugttræer.

4. Bro til Rødovre**4.1 Rødovre Kommune**

- Ift. en ny bro mod Rødovre læses dette med interesse, og vi hører gerne yderligere omkring projektet.

Forvaltningens kommentar:

Ad 4.1: Det formodes, at der tænkes på en eksisterende bro i Krogebjergparken Syd, hvor på cykelstien føres over Harrestrup Å. Denne er beskrevet i planens analyseafsnit, bevægelsesmønstre og trafik (bilag 5). Der er således ikke tale om en foreslået kommende bro.

5. Bænke og andet parkinventar**5.1 Valby Lokaludvalg**

- ønsker, at vestsiden også bliver udbygget. Pt. er der udelukkende indtænkt en sti på vestsiden, men optimalt skal der også være bænke på vestsiden.

5.2 Vanløse Lokaludvalg

- ønske flere bænke på den vestlige side af Damhussøen. Bænke bør være ledsaget af en skraldespand med låg, for at undgå henkastet affald samt affald der spredes af fugle, hvilket i høj grad er tilfældet i dag. Særligt affaldsspandene ved søen bør have låg.

5.3 Enggruppen:

- På de to nye broer på Damhusdæmningen ud mod engen, kan der opsættes bænke vendt mod engen.
- På det sydlige D6-mærkede område kan der opsættes et ekstra borde-bænkesæt ved den østlige grussti (s. 16).
- Der bør opsættes et ekstra borde-bænkesæt langs engens østlige dige.

Forvaltningens kommentarer:

Ad 5.1 og 5.2: Forvaltningen kan særdeles godt forstå, at det er ønskeligt med bænke på vestsiden af søen, men må nu desværre konstatere, at den meget begrænsede plads ikke gør det muligt. Stien er meget smal, og ligger på en dæmning, der fra anlæggestidspunkt har været ret smal. Stien er temmelig befærdet, og hvis der samtidig er bænke, kan det medføre farlige situationer både for personer på bænken og som færdes på stien.

De små affaldsspande er ikke med lukkede låg, bl.a. fordi erfaringen har vist, at borgerene ikke vil røre disse låg. Andre steder i Københavns parker anvendes store "tårnspande", men disse kan ikke anvendes omkring

Damhussøen, da de skal tømmes med maskiner, som ikke kan komme hen til stederne omkring søen.

Ad 5.3: Det fremgår af planens udviklingstiltag, at der generelt kan opsættes borde og bænke på Damhusengen. Denne mulighed gælder også for opsætning af bænke på broerne på Damhusdæmningen såvel som for et ekstra borde-bænkesæt på B6-området (vi antager, at der menes B6, der er ikke noget D6-område), samt hvor der ellers vurderes at være behov efter en konkret vurdering.

6. Damhusengens brugsplæner og §3 beskyttede eng

6.1 Danmarks Naturfredningsforening

- Det er meget positivt af den §3 beskyttede del af engen søges udvidet samtidigt med at området med fælledgræs udvides. Bl.a. ved at fritløbsområdet for hunde nedlægges.

6.2 Dansk Botanisk Forening

- Der kan støttes op om planerne om at øge omfanget af §3 engområdet på Damhusengen. Der er stor biomasseproduktion på engen, og det er derfor også god praksis med to årlige slæt med opsamling. Det forventes at reducere næringsstofniveauet på sigt og give plads til en mere alsidig flora.

6.3 HOFOR

- Hvis §3 området kommer til at omfatte arealer, hvor HOFOR har anlæg liggende, skal det sikres, at HOFOR forsat har mulighed for at udføre drift m.v. af sine anlæg uden at der skal indhentes dispensationer.

6.4 Vanløse Lokaludvalg

- mener ikke den centrale §3 eng bør udvides, da der bør være balance mellem natur-, fodbold-, og rekreative områder. Bl.a. er det fremtidige hundefritløbsområde noget større end det slåede græsområde mod syd (kort B6). Man bør adskille fodbold og rekreative formål. De brede brugsplæner udgør i forvejen meget lidt af området og skal bevares til brug for borgerne.
- Vedr. B6 ud for Syvstensvej – her bør fortsat være slået græs. Der mangler faste folk i området, og der mangler mindre maskiner i gartnerhuset (kort 3).

6.5 Enggruppen

- Dele af §3 bør bibeholdes som brugsplæne så balancen mellem natur og rekreative områder bibeholdes, gælder både for den vestlige side, hvor der skal være plads til picnic, leg og folk med hunde i snor, der passerer hinanden.
- Det sydøstlige område (B6) bør bibeholdes som brugsplæne. Bruges meget til forskellige aktiviteter, så som drageflyvning, golftræning og modelflyvning m.m. samtidig med at hundeluftere krydser hinanden. Det virker fint sammen med bænke langs det østlige dige.

- Området op mod det enlige pilekrat ved midtergrøften, bruges jævnligt til udflugtsmål på varme dage til picnic og ophold i skyggen af pilekrattet.
- Hundefritløbsområderne i den gamle plan dækker et forholdsvis stort område. Den nordlige del som bibeholdes, er nok lidt større end det samlede rekreative areal syd for den våde eng og det sydlige D6-markerede område.
- Vigtigt at holde afstand mellem den våde eng og østdiget, hvor der er store forekomster af Goldbyg. Sidste år blev der fjernet flere forekomster af Goldbyg på kanten af den våde eng
- Der foretages naturpleje i form af høslæt på §3-engen, og hvor man ønsker at favorisere blomster og urter. Det foregår ved, at der slås med le eller maskiner.

Forvaltningens kommentarer:

Ad 6.1, 6.2, 6.4 og 6.5: Forvaltningen er glad for Danmarks Naturfredningsforenings og Dansk Botanisk Forenings støtte til at udvide §3-området på Damhusengen.

Jf. Københavns Kommunes strategi for biodiversitet er det målet at 10 % af Københavns offentlige grønne arealer bliver beskyttet efter naturbeskyttelseslovens §3. På den baggrund vurderer forvaltningen, at det er nødvendigt at tage initiativer for at opnå dette mål, hvor det er muligt. Derfor fastholdes planens udviklingstiltag om at udvide den centrale §3-eng med ca. 1 ha., ved at en bræmme på 5-8 meter i bredden omkring den centrale del ændres fra brugsplæne til fælledgræs. Dog er der foretaget en ændring i planen således, at den nævnte bræmme kun omfatter arealet omkring engens områder, der er benævnt E1 (i handleplanen) og ikke SP (sportsplænerne), og ej heller den del af B6-området, som er ud for Syvstensvej. Der vil således fortsat være brugsplæne langs boldbanerne.

Ad 6.3: Forvaltningen forventer, at den nødvendige tilgængelighed aftales i forbindelse med den pågående planlægning af anlæggene. Om der kan gives adgang til §3-områder, skal dog vurderes i forhold til karakteren af HOFOR's opgaver på arealerne. Vurderingen foretages af forvaltningen (myndigheden), som indstiller til Teknik- og Miljøudvalget, om der skal gives dispensation, da det er udvalget, der træffer afgørelser om dispensation fra §3.

7. Den økologisk funktionalitet for flagermus

7.1 Danmarks Naturfredningsforening

- Der nævnes en række indsatser vedrørende at understøtte den økologiske funktionalitet. Indsatserne virker fornuftige og relevante, men vi mener grundlæggende at plejen til et hvert tidspunkt skal og ikke kan understøtte den økologiske funktionalitet, fordi kommunen har et særligt ansvar for flagermus og andre Bilag IV arter.

Forvaltningens kommentarer:

Ad 7.1 Forvaltningen er enig, og planens tekst er derfor ændret således, at det fremgår, at plejen skal understøtte den økologisk funktionalitet.

8. Dræn, gødskning, midtergrøften samt idrætsfaciliteter inkl. boldbaner

8.1 Danmarks Naturfredningsforening

- Nedlæggelse af dræn og forsøg med græsning med kvæg/heste vil formentligt fremme forholdene for engfuglene og engvegetationen, såfremt græsningen times rigtigt f.eks. i forhold til engvegetationens blomstring og vibernes yngletid.

8.2 Dansk Botanisk Forening

- Jf. planens tekst "det er vigtigt, at drænvandet ikke flytter gødning fra boldbanerne til den ferske eng, da det vil have en negativ effekt på dets flora og fauna" (s. 13). Det aktuelle gødningsniveau er ikke nævnt, men denne gødskning må ikke øges. Det foreslås, at man forsøger at nedjustere, da arealerne virker meget gødske, og at man i givet fald ophører med det.

8.3 Rødovre Kommune

- Dræning af boldbaner er der ikke kommentarer til, andet end et obs. på det igangværende Harrestrup Å kapacitetsprojekt, hvor Damhusengen er udlagt til oversvømmelsesareal.

8.4 Vanløse Lokaludvalg

- Midtergrøften må ikke aflede vand fra de gødede boldbaner, men midtergrøften kan graves ud, ud for banerne uden afløb, så overfladevandet kan løbe væk fra banerne i det tidlige forår.
- I skybrudsplanerne nævnes, at midtergrøften skal graves ud, så vandet hurtigt kan afledes efter et skybrud. Derfor skal man prøve at pleje boldbanerne uden gødning, det burde kunne lade sig gøre, da jorden er meget næringsrig. Som udgangspunkt er der ikke behov for at gøde boldbanerne.
- Har drøftet forholdene med Afdelingen for Klimatilpasning 1 og påpeget følgende: Placering af diget foran Pumpehusgrunden og aktivitetspladsen, grøften og yderstierne - opretning i kote 9/20, så der ikke kommer skybrudsvand her. Eventuelt kan der etableres en ekstra underføring under Jyllingevej, så noget af vandet kan løbe direkte ind på engen ved skybrud. Den eksisterende underføring af åen under Jyllingevej kunne ikke tage alt vandet den 2. juli 2011.
- Åen kan gøres bredere og løbe frit i den sydlige ende, hvor den løber på tværs af engen.
- Vedr. vådområdet på Damhusengen foreslås etablering af en stopbrønd for enden af det gamle dræn, så den våde eng ikke udtørres. Det kan give muligheder for at viben yngler her igen (s. 49).

8.5 Enggruppen

- Da den våde, ferske eng har været tørlagt nogle gange i løbet af de sidste år, foreslås det at opsætte en stopbrønd for enden af det gamle dræn, så man kan lukke for drænvandet, når området er ved at blive for tørt. Der kan etableres en kontrolbrønd i den nordligende op mod boldbanerne til at kontrollere grundvands-højden under boldbanerne.
- Da midtergrøften formentlig skal reableres i sammenhæng med skybrudspladerne foreslås, at man prøver at holde boldbanerne uden kunstgødning, da jorden i forvejen er meget næringsrig. Inden da kan midtergrøften udgraves langs boldbanerne hen til pilekrattet i et fladt v-profil, så overfladevandet kan afledes her, hvor banerne mod grøften har været vandlidende i de seneste år. Herefter kan midtergrøften udgraves i sin fulde længde, så skybrudsvandet kan løbe hurtigt væk igen.

Forvaltningens kommentarer:

Ad 8.1: Det er netop forvaltningens håb, at forsøg med græsning vil vise, at det er muligt at fremme forholdene for engfuglene og engvegetationen.

Ad 8.2: Forvaltningen er enig i, at gødskningen af boldbanerne ikke skal øges og skal begrænses til det mindst mulige.

Ad 8.3, 8.4 og 8.5: Forvaltningen takker for lokaludvalgets og Enggruppens oplysninger. HOFOR er projektejer vedr. kapacitetsprojektet og med forvaltningen som samarbejdspartner. Forholdene vedr. midtergrøften, diger og disses koter, åen samt, hvad der er muligt i forhold til gamle dræn, ligger derfor primært i regi af dette projekt. Det er forhold, der har en detaljeringsgrad, som ligger uden for udviklingsplanen at redegøre for.

Forvaltningen vil selvfølgelig gerne fremme naturen på engen. Det er tilføjet til udviklingsplanen, at der kan laves en forundersøgelse, der belyser, om en stopbrønd vil være en god løsning. Hvis dette bliver tilfældet, kan en stopbrønd etableres.

9. Fiskepladser

9.1 Danmarks Naturfredningsforening

- Vedr. forslaget om mulighed for etablering af 3 fiskebroer som erstatning for de eksisterende markerede fiskepladser. Det kan muligvis være hensigtsmæssigt at samle "forstyrrelserne" fra lystfiskerne til nogle få steder, hvor aktiviteten gør mindst skade i forhold til fuglelivet. Men savner en sandsynliggørelse af, at der er behov for broerne.

9.2 Valby Lokaludvalg

- Ønsker at vestsiden også bliver udbygget bl.a. med fiskepladser.

9.3 Vanløse Lokaludvalg

- Det er en god idé at opstille 3 fiskebroer, hvor det giver mening.

Forvaltningens kommentarer:

Ad 9.1 og 9.3: Stien på henholdsvis øst- og vestsiden af søen er temmelig smal, da den ligger på en smal dæmning. Forvaltningen har siden 1990'erne imødekommet lystfiskernes ønske om at fiske i Damhussøen, selv om pladsen er ret trang, men under forudsætning af, at fiskeriet begrænses til udvalgte pladser.

For at give anledning til mindst mulige konflikter mellem fiskeriet og færdslen på stien (gående og cyklende) er det valgt af henvise fiskepladserne til steder, hvor der på østsiden er bænke. Herved kommer fiskerne længst muligt væk fra stien under de nuværende forhold. Forvaltningen må imidlertid fortsat konstatere, at pladsen er trang, og derfor vil det være væsentligt sikrere, hvis fiskeriet foregår fra små broer ud i vandet, og derfor i mere sikker afstand fra stien.

9.2: Forvaltningen vurderer, at der ikke er plads til yderligere fiskepladser end de, som allerede er på søens østlige side. Det vil næppe heller forhindre de situationer, hvor personer tager opstilling helt tilfældige steder.

10. Fokusarter

10.1 Dansk Botanisk Forening

- Vedr. s. 41: Københavns Kommune har sekspletet køllesværmers som en fokusart. Dens larver lever af planter i ærteblomstfamilien, herunder kællingetand og rødkløver. Derfor vil det være fint at tænke disse arter ind, når der satses på øget botanisk diversitet. Auroras værtsplanter er planter i korsblomstfamilien, såsom løgkarse, engkarse, kalkkarse og gåsemad. Sommerfuglens larver lever af frøstandene fra disse planter, som derfor med fordel også kan tænkes ind, når den botaniske diversitet søges øget.

Forvaltningens kommentar:

Ad 10.1: I den hørte version af udviklingsplanen står allerede s. 48 (bilag 5 – handleplanen) at "Aurora lægger æg på planter, der tilhører korsblomstfamilien fx løgkarse og engkarse". Hertil er nu tilføjet arterne kalkkarse og gåsemad. Derimod er det ikke relevant at tilføje det til udviklingsplanens s. 41., da denne side udelukkende omhandler hvilke kommunale og statslige planer, strategier og politikker, der ligger til grund for udviklingsplanen, bl.a. Strategien for biodiversitet, der indeholder de 10 fokusarter.

11. Fortidsmindebeskyttelseslinjens afgrænsning

11.1 Rødovre Kommune

- Fortidsmindebeskyttelseslinjens afgrænsning ser forkert ud ved stien langs Harrestrup Å/Islevhusvej (kort 6). Der henvises til vedhæftet kort.

Forvaltningens kommentar:

Ad 11.1: Forvaltningen takker for opmærksomheden på denne fejl, som nu er rettet.

12. Frivillighed**12.1 Enggruppen**

- har i flere år samarbejdet med områdets faste gartnere om bortkørsel af høstet materiale fra selektiv slåning m.m. Dette har dog været svært i de sidste år, hvor der ikke har været faste folk til stede. Arbejdet forsøges genoptaget i samarbejde med afgræsningsprojektet. Men det optimale vil være, at der kommer et par faste folk i gartnerhuset med mindre maskiner, der kan bruges i de vådeste områder, hvor de store maskiner ikke kan komme til. Samtidig vil de kunne få et rimeligt overblik over områdets skiftende udfordringer (s. 53).

Forvaltningens kommentar:

Ad 12.1: Forvaltningen er glad for enggruppens engagement. Med hensyn til at regulere antallet af medarbejdere i området, og hvilke maskiner, de skal anvende, ligger det uden for udviklingsplanens muligheder at regulere dette.

13. Fællegræs på Damhusdæmningen vest**13.1 Vanløse Lokaludvalg**

- I planen står, at fællegræsset på damhusdæmningen vest slås 1-2 gange årligt (s. 28). Det bør også gælde langs adgangsstierne. Der er frivillige til opgaven i form af Høslætlaugget, men de mangler nogle faste gartnere at samarbejde med.

Forvaltningens kommentar:

Ad 13.1: Græsset langs adgangsstierne slås også som minimum 1 gang/år. Også her er det dejligt med engagement fra frivillige. Med hensyn til faste gartnere se venligst forvaltningens svar under 12.1.

14. Græslandsvegetation**14.1 Dansk Botanisk Forening**

- Ved legepladsen i Damhusengens sydvestlige hjørne kan der arbejdes på at skabe en mere alsidig græslandsvegetation i nærområdet, f.eks. ved brug af plejehø fra et botanisk velfungerende område. I kantområdet kan der etableres frugttræer og bærbuske, som solbær, ribs og stikkelsbær. Man kan f.eks. få inspiration fra Lindevangsparken på Frederiksberg.

Forvaltningens kommentar:

Ad 14.1: Forvaltningen mener at både brug af plejehø og assisteret frøspredning er værktøjer, der generelt kan bruges. I det konkrete tilfælde er det dog nødvendigt også at tage i betragtning, at legepladsen ligger i

et område med brugsplæne, og hvor der relativt tæt ved er et picnic- og aktivitetsområde, der bl.a. anvendes til Skt. Hans-fester. Derfor vurderes en græslandsvegetation med indslag af forskellige urter fra plejehøj ikke at have store chancer for at kunne udvikle sig her. Ligeledes vil frugt bærende buske næppe kunne overleve på et sted som dette, selv om det ville være ønskeligt.

15. Græsning

15.1 Dansk Botanisk Forening

- Af hensyn til fuglelivet kan det være relevant, som nævnt i planen, at prøve med afgræsning på dele af arealet – viberne vil fortrække, at der er let afgræsning i foråret således, at der er åbne områder, hvor det er muligt at yngle.

15.2 Danmarks Naturfredningsforening

- Hvorvidt der på sigt kan blive mulighed for helårsgræsning må afklares i forbindelse med forsøgene.

15.3 HOFOR

- Angående forslaget "Der kan eksperimenteres med midlertidige folde med græssende dyr" har HOFOR bekymringer om det øgede slid på græsset og jorden oven på bassinerne, kan gøre skade på den underliggende beton, samt de dæksler der skal kunne tilgås fra terræn.

15.4 Vanløse Lokaludvalg

- Ved borgerinddragelsen (Damhustræf) var fuldstændig opbakning (32 af 33 besvarelser) til græssende dyr på Damhusengen, mens besvarelserne på sociale medier var lidt blandede.
- Vi synes, det er en god idé med græssende dyr på Damhusengen, men mener ikke, at pilekrattet fremover bør indgå i de afgræssede områder ifm. græssende dyr, da det er et pejlemærke, hvis skygge tiltrækker mange borgere, især i sommerhalvåret. Skygge er vigtig for de græssende dyr, hvilket kan opnås ved at bevare et par af de selvsåede pilebuske i blomsterengen.

15.5 Enggruppen

- Græssende dyr i sommerhalvåret vil øge naturtilstanden på engen. Her er der også mulighed for samarbejde med Engruppens Høslætlaug med slåning langs elhegn og omkring de eksisterende vandhuller, hvor de store maskiner ikke kan køre. Et par af de selvsåede pilebuske kan beholdes til skygge for dyrene, så det gamle pilekrat kan holdes udenfor det indhegnede område.

Forvaltningens kommentarer:

Ad 15.1, 15.2, 15.4 og 15.4: Forvaltningen takker for de positive kommentarer og opbakning til at afprøve midlertidig græsning på dele af Damhusengen.

Der vil først senere blive taget stilling til placeringen af midlertidige folde og dermed om pilekrattet skal indgå. Forvaltningen vurderer dog, at der er mange andre steder end ved pilekrattet, hvor engens

besøgende kan opnå skygge. Med hensyn til dyrevelfærden vil forvaltningen sørge for at denne bliver overholdt. Forvaltningen takker for tilsagnet om samarbejde med Enggruppens Høslætlaug.

Ad 15.3: Forvaltningen har forholdt sig til illustrationsmaterialet af 3. juni 2025, som HOFOR har sendt til forvaltningen angående Spangenprojektet. Heraf fremgår, at delprojekter UH11 og UH12, der angår Damhusenengen, er placeret på steder, hvor der ikke vil forekomme græsning. Derfor vil der ikke forekomme øget slid på græsset og jorden oven på bassinerne som følge af græssende dyr.

16. Harrestrup Å

16.1 Enggruppen

- Harrestrup Å kan udvides mod syd, hvor den løber på tværs af engen

Forvaltningens kommentar:

Ad 16.1 Forvaltningen takker for forslaget. Om det kan lade sig gøre at udvide åen, kan udviklingsplanen ikke tage stilling til. Hvad der er muligt, afhænger bl.a. af HOFOR's projekter i området. Forslaget kan tages op til senere vurdering, herunder om det forudsætter en dispensation fra fredningen og §3 i naturbeskyttelsesloven, hvilket er sandsynligt.

17. Hegn, hække og åbning i beplantninger

17.1 Rødovre K

- Ift. åbninger i hegn mellem Stadionparken og Krogebjergparken har Rødovre en god dialog med København vedr. fjernelse af hegn, planer om kvashegn på de strækninger, hvor beplantning ikke i forvejen yder en naturlig afgrænsning
- Ift. Kort 3. B8, åbning i beplantning mod Rødovregård, er dette historiske kig mod Vanløse samt til og fra gården allerede en del af løbende drift i Rødovre, så de store værdifulde træer bevares, men krat ryddes for indkig.

17.2 Vanløse Lokaludvalg

- ud over åbning til Rødovregård og Toftøjevej 1B bør der også være åbninger for udsynet fra adgangsstierne ved Vanløse Byvej, Toftøjevej og Syvstensvej (s. 27).

17.3 Enggruppen

- Åbning i beplantningen bør (udover ved Rødovregård og Toftøjevej 1B) også gælde for udsyn fra stierne ved Vanløsebyvej, Toftøjevej og Syvstensvej (s. 27).
- Hvor åen løber på tværs af engen, tyndes ud i træerne, så der både er udsyn gennem Damhusdæmningens piletræer og træerne i hegnet langs åen.

Forvaltningens kommentarer:

Ad 17.1: Forvaltningen er glad for, at Rødovre Kommune også oplever, at der er en god dialog på tværs af kommunegrænsen, og er enig i, at der skal sikres sammenhæng i beplantningens udtryk i Stadionparken og Krogebjergparken vest for Harrestrup Å. Ligeledes er det meget positivt, at Rødovre Kommune allerede har opretholdelse af det historiske kig ved Rødovregård som en del af sin løbende drift.

Ad 17.2 og 17.3: I forbindelse med den nylige renovering af dæmningen på østsiden af engen, er der plantet piletræer. Forvaltningen mener, at det vil være forkert at tynde ud i disse nyplanter. Forvaltningen vil gerne imødekomme ønsket om udsyn, og har i stedet tilføjet, at reglerne for frirum ved cykelstier kan følges ud for disse adgangsstier, dvs. at træerne kan opstammes til ca. 2,8 meter. Det kan skabe kig under kronerne ud til engen. Men der tyndes ikke ud i træer, hvor åen løber på tværs af engen.

18. Historiske træerækker

18.1 Danmarks Naturfredningsforening

- bestræbelserne på at bevare historiske træerækker (piletræerne langs søen) og indplante nye træer langs engen, for kontinuerligt at sikre at der findes gamle træer i området, er en meget vigtig og langsigtet indsats (s. 24 og 25).

Forvaltningens kommentarer:

Ad 18.1: Forvaltningen er glad for, at Danmarks Naturfredningsforening er enige i vigtigheden af tiltag, der har til formål at bevare historiske træerækker.

19. Hundefritløbsområdet – om nedlæggelse

19.1 Vanløse Lokaludvalg

- I borgerinddragelse (Damhustræf) fordeler de 25 besvarelser sig ligeligt for og imod. På sociale medier (54 kommentarer) er der en lille overvægt imod forslaget, men også flere der påpeger problemer med løse hunde overalt.

Forvaltningens kommentar:

Ad 19.1: Forvaltningen takker for orienteringen om resultatet af borgerinddragelsen og fastholder, at det sydlige hundefriløbsområde nedlægges.

20. Invasive og problematiske plantearter

20.1 Vanløse Lokaludvalg

- Udover nævnte arter (s. 23), mener vi at Skovranke skal bekæmpes. Den breder sig voldsomt langs åen på Vanløsesiden og op i

hele kvarteret. Findes også i de nye regnbede. Efeu bør også begrænses, er flere steder ved at dække buske og mindre træer.

- Man skal generelt i Krogebjergparken nord (s. 30) være opmærksom på efeu, så den ikke breder sig for meget, hvilket er tilfældet i alle områderne.
- Vild pastinak trives også i den sydlige del af Damhusengen (s. 50 andet afsnit)
- Vi tilføjer brombær og skovranke til listen (s. 51).
- Afklippet fliget brøndsøl, lodden dueurt m.fl. på engen bør også bortskaffes, da de breder sig aggressivt (s. 27).

20.2 Enggruppe

- Vedr. s. 23. Armensk brombær har bredt sig voldsomt i de senere år. Den slåede sti langs åen og adgangsveje og broer er ofte ufremkommelig, har også bredt sig til 100årsgrøften. Der bør sættes mere gartneritid af til jævnlig gennemgang af disse steder.
- Efeu bør holdes nede flere steder, hvor buske og mindre træer er helt dækkede, så der ikke mere kommer lys til deres blade.
- I den sydlige ende af den østlige del af åen har skovranken bredt sig ud over den lave bevoksning og op i træerne og spredes i områdes tilstødende haver og veje.
- Der er goldbyggen, der bør holdes nede. Især omkring legepladser og langs stier og adgangsveje.
- Lodden dueurt, fliget brøndsøl og andre aggressive arter bør fjernes, når det høstes (bl.a. §3-engen). Ellers kan det med fordel blive liggende en uges tid.
- Vedr. s. 50: Vild pastinak trives både i den nordlige og sydlige ende af Damhusengen. Skovranke har bredt sig voldsomt i beplantningen langs åens sydlige ende. Der er fjernet enkelte goldbyg i den østlige kant af vådområdet. Derfor bør der være god afstand til stien mod øst, hvor goldbyg står tæt.

20.3 Dansk Botanisk Forening

- I handleplan for plejen nævnes at sildig- og canadisk gyldenris kan forekomme (s. 23). Bemærk ved gyldenrisbekæmpelse er det godt at slå i juni måned http://www.natlan.dk/images/URT408_gyldenris.pdf
- Det er godt, at der er opmærksomhed på at fjerne snebær på Damhussøens bredsikring (s. 24). Snebær forekommer også andre steder i det samlede fredede område, og det er også aktuelt at begrænse dens udbredelse der.

20.4 Erik Agertoft (Dansk Ornitologisk Forenings repræsentant i parkbrugerrådet)

- Foreslår at planens tekst s. 23 ændres til, at der *skal* sættes ind med bekæmpelse af armensk brombær. Bl.a. godt hvis brombær hindres i at vokse ud over Harrestrup Å. At brombær er vokset ud over vandoverfladen, vurderes at være en stor udfordring for isflugten ved dens flugt over åen.

Forvaltningens kommentarer:

Ad 20.1 og 20.2: Skovranke en god nektarkilde for bier sent på sommeren. Den står ikke på Miljøstyrelsens liste over invasive arter, men må i Københavnsområdet dog betragtes som ikke ganske harmløs, da den de senere år har bredt sig stærkt på bekostning af andre planter. Forvaltningen er derfor enig i, at skovranke bør holdes nede ved beskæring, og dette skal ske inden den sætter frugter i efteråret (tilføjet til planen).

Efeu er også en vigtig nektarkilde for insekter, især om efteråret, hvor udbuddet af nektar er mindre. Efeu breder sig ikke på bekostning af andre planter, kun hvis den kommer så højt op i træernes kroner, at den forhindrer at disse får tilstrækkelig bladvækst. Den er derfor hverken invasiv eller en problemart, og skal kun beskæres i den førnævnte særlige situation, eller hvis den er til gene for færdslen på stierne.

Pastinak, gold byg og armensk brombær er allerede nævnt i udviklingsplanen som nogle af de planter, der kan laves en indsats imod, uanset hvor de vokser. Det er tilføjet til planen, at armensk brombær, der vokser ud ved Harrestrup Å, især vurderes at være en udfordring for isfuglen, når den flyver hen over åen (se Ad 20.4).

Alt slået materiale på selve engen fjernes, når det er muligt, inklusiv lodden dueurt og fliget brøndsel.

Ad 20.3: Forvaltningen takker for oplysningerne vedr. sildig- og canadisk gyldenris og for opbakningen til at begrænse snebærrens udbredelse.

Ad 20.4: Forvaltningen takker Erik Agertoft for at have gjort opmærksom på problemet med brombær især ved Harrestrup Å. Forvaltningen vælger dog den generelle formulering, at armensk brombær hører til gruppen af planter, der kan bekæmpes, og at den bør forhindres i at vokse ud over Harrestrup Å (se Ad 20.1 og 20.2).

21. Kapacitetsprojektet og skybrudsplaner

21.1 HOFOR

- I relation til det fælleskommunale kapacitetsprojekt for hele Harrestrup Å systemet har vi følgende kommentarer:
 - a. S. 8 Damhusengen: §3-fredning af dæmningen kræver, at kronekoterne på dæmningen forinden er etableret højere end kritisk kote i Kapacitetsplan 2018 for Harrestrup Å.
 - b. S. 13 Damhusengen: Hvis der ønskes en vådere eng, kan dette måske på en eller anden måde tænkes sammen med Kapacitetsplanen? Evt. kan der åbnes mulighed for en kontrolleret og styret oversvømmelse med vand fra Harrestrup Å.
 - c. S. 15 Ny bro over Harrestrup Å mellem Damhusengen og naturareal: Koterne på et sådant anlæg skal koordineres i forhold til projekterne i Kapacitetsplan 2018 for Harrestrup Å.

- d. S.19 Krogbjergparken Syd: Trampesti langs cykelsti kan genskabes. Koterne på cykelstien skal koordineres med Kapacitetsplan 2018 (ID 6.07 Brinksikringsprojektet). Arbejdet med evt. fjernelse af hegn skal også koordineres med dette projekt (det samme gør sig gældende for Krogbjergparken nord.)
- e. S. 32-33: Der rodes rundt i de forskellige planer. Skybrudsplaner gælder for oplandet, og skal bl.a. sikre at skybrudsvand ledes mod Harrestrup Å. Kapacitetsplan 2018 består af en perlerække af projekter i selve Harrestrup Å, som skal sikre at åen kan lede skybrudsvandet væk. Helhedsplanen har fokus på at overholde statens vandhandleplan mv. De to øverste afsnit under "Skybrudsplaner" hører mere rettelig under "Kapacitetsprojektet for Harrestrup Å systemet".
- f. Kapacitetsplanen 2018 indeholder to projekter i området som hver bl.a. indeholder et spjæld (ikke primært overfaldskanter og ikke pumper som fremgår af s. 33) til at holde vandet tilbage. Bør det også fremgå af Udviklingsplanen?
- g. Kapacitetsplanen 2018 indeholder et brinksikringsprojekt i Krogbjergparken nord, som går ud på at hæve brinkerne. Bør det også fremgå af Udviklingsplanen?
- h. Skal det sikres, at nye træer plantes i hensigtsmæssige koter i forhold til stuvningskoter i Kapacitetsplan 2018? Valg af trætyper og deres etableringskote skal helst være bæredygtig, så træerne kan trives.

21.2 Valby Lokaludvalg

- er enig i de problemstillinger, som HOFOR beskriver i høringsmaterialet.

21.3 Rødovre K

- Det er glædeligt at læse det udvidede afsnit om hele Harrestrup Å kapacitetsprojekt, det tværkommunale samarbejde, hvor udviklingsplanens områder er omfattet i en arealreservation.

21.4 Enggruppen

- På mødet for nyligt mellem Vanløse Lokaludvalg, Enggruppen og TMF om skybrudsplanerne var udgangspunktet, at stier omkring Damhusengen skal hæves til kote 9.20, som det er sket på den renoverede Damhusdæmning. Der udføres et dige omkring sejlkлубben, pumpehusgrunden og aktivitetspladsen hen til den foreslåede bro over åen.
- Der skal være mulighed for at udføre en ekstra underføring til vandet fra Harrestrup Å under Jyllingevej, da vandstanden opstrøms stod 10 cm. over den eksisterende underføring d. 2. juli 2011.
- Midtergrøften genetableres, så vandet kan afledes hurtigt efter skybrud.
- Det bliver muligvis nødvendigt at udføre en ny dæmning langs Roskildevej, så vandet fra Grøndalsåen og Harrestrup Å kan løbe videre til Damhusåen gennem Vigerslevparken. Der opsættes et stigbord i åen mod Rødovre eller ved Roskildevej. Herved bliver

vandet holdt tilbage på engen, indtil der igen er plads til vandet i Vigerslevparken (s. 9).

Forvaltningens kommentarer:

Ad 21.1:

a.+b.+c.+d. Forvaltningen takker for forslagene. Disse detaljeringsgrader vil indgå i det fremtidige arbejde med kapacitetsplanen.

e. De to første afsnit under "Skybrudsplaner" er flyttet til afsnittet "Kapacitetsprojektet for Harrestrup Å systemet".

f. Denne detaljeringsgrad vil indgå i det fremtidige arbejde med kapacitetsplanen.

g. Det fremgår allerede af afsnittet "Kapacitetsprojekt for Harrestrup Å system", at åens brinker forhøjes for derved at øge åens kapacitet.

h Forvaltningen er enig i, at træarterne og deres etableringskoter skal være bæredygtige.

Ad 21.2: Se kommentarer til 21.1.

Ad 21.3: Forvaltningen takker for det positive svar fra Rødovre Kommune.

Ad 21. 4: Forvaltningen takker for, at disse opmærksomhedspunkter nævnes, der alle har en detaljeringsgrad, som betyder, at de vil indgå i det fremtidige arbejde med kapacitetsplanen.

22. Knallertkørsel

22.1 Enggruppen

- Efter færdselsloven skal 30 km-knallerter køre på Cykelstierne. Derfor bør der sættes "Knallertkørsel forbudt-skilte" op ved alle adgangsveje til området. Knallerter og cykler, der kommer fra Rødovreparkvej, mødes af 2 skilte: "Knallertkørsel forbudt" til højre, ind gennem den tilstødende bebyggelse. "Cykelsti" lige ud, så kører knallerterne naturligvis over Damhusdæmningen.

Forvaltningens kommentar:

Ad 22.1 Udviklingsplanen kan ikke bestemme, at kørsel med 30 km-knallerter skal være forbudt på stierne, og dermed at der kan opsættes forbudsskilte. Men det er tilføjet til planen, at det kan undersøges, om de kan gives tilladelse til, at der indføres et forbud mod knallertkørsel. Myndighed for kommunale veje og stier er Enheden "Tilladelse til Vejændring".

23. Kommunegrænsens placering

23.1 Rødovre Kommune

- Bemærk at på især den vestlige del af å-forløbet ligger kommunegrænsen på nordsiden så alt syd derfor ligger i Rødovre Kommune. Men København ejer en del af matriklerne syd derfor, derfor drifter I også der i dag (kort 5).

Forvaltningens kommentar:

Ad 23.1: Forvaltningen er opmærksom på det lidt særlige forløb af kommunegrænsen og kan bekræfte, at Københavns Kommune i mange år har driftet en række arealer i Rødovre Kommune langs Harrestrup Å.

24. Krogebjergparken-blomstrende urter på sandhøjen

24.1 Dansk Botanisk Forening

- Krogebjergparken syd (s. 29): "Sandhøjen med blomstrende urter bevares (FG4) Centralt i den sydlige del af parken er den såkaldte 'sandhøj' med fælledgræs. Her er der mulighed for at blomstrende urter kan trives. Arealet slås derfor kun 1-2 gange årligt og gerne med opsamling." Sidste sætning foreslås ændret til "Arealet slås derfor kun 1-2 gange årligt og det er vigtigt med opsamling" På arealet vokser der arter som gul snerre, harekløver, almindelig røllike, lancet vejbred, mark krageklo og aften-pragtstjerne. Det anbefales at denne vegetation gives mere plads efterhånden.

Forvaltningens kommentar:

Ad 24.1: Sandhøjen har allerede i et par år været slået 1-2 årligt med opsamling, og derfor burde ordet "gerne" være slettet i udviklingsplanen. Der er nu sket. Forvaltningen tilføjer til teksten de urter, som Dansk Botanisk Forening nævner, og anbefaler også gerne i planen, at området udvides. I virkeligheden er Sandhøjen dog også større end kortet viser (Bilag 4).

25. Legepladser og motionsområder

25.1 Rødovre Kommune

- Det bemærkes, at der ikke skal anlægges yderligere legepladser eller motionsområder, det ses som et positivt tiltag, for at beskytte naturværdierne og bevare de grønne m2.

Forvaltningens kommentar:

Ad 25.1: Forvaltningen er glad for, at Rødovre Kommune har bemærket dette.

26. Miljøstation på Pumpehusgrunden, dens beplantning, adgangsforhold og tilgængelighed

26.1 Dansk Botanisk Forening

- støtter op om etablering af bygninger og udearealer til formidling og undervisning om natur og miljø i tilknytning til pumpehusgrunden (s. 14). Damhussøen og Damhusengen er meget velbesøgte af bl.a. børnefamilier, og det vil være en rigtig god ide, at der er mulighed for at deltage i naturaktiviteter og ikke kun besøge en isbød i området. I den forbindelse kan der evt. laves et overdækket areal som et "madpakkehus", hvor børn fra området kan reservere plads til at afholde fødselsdage m.v. og samtidig udnytte nogle af naturlærings faciliteterne.
- I Vanløses bydelsplan for 2023-2026 indgår visioner for bl.a. Damhusengen, herunder ønskes at øge biodiversiteten og at etablere bedre læringsmuligheder om natur, og muligheden for at anlægge en natur- og miljøstation i de naturnære omgivelser ved Damhusengen/Damhusdæmningen. Det er fint at øge både den botaniske biodiversitet og evt. kombinere med at planterne danner bedre basis for sommerfugle. F.eks. som beplantninger af stor nælde på soleksponerede steder og sørge for opsætning af information om tiltaget. Det vil også være nyttigt at udplante en del eksemplarer af tørst til citronsommerfuglens larver – f.eks. 20-30 stykker. Tørst er også en af de foretrukne værtsplanter for skovblåfuglens larver. Skovblåfuglen er en af Københavns Kommunes 10 fokusarter.
- Citat s. 27: "Der kan eksperimenteres med at udså blomsterblandinger med hjemmehørende arter til gavn for biodiversiteten, hvor det kan passe ind." Også her kan plejehø fra et botanisk velfungerende område være en mulighed. I England har man arbejdet med plejehø, hvor man høster og umiddelbart efter høst overfører det til modtager-arealet, der er forberedt ved at være klippet helt i bund og med delvist åbne jordflader. Det spredes på et areal, der er tre gange så stort, som det areal høet er hentet fra. Ved at bruge grønt, ny høstet hø beholder man en stor del af frøene fra bredbladede urter og ikke kun græsfrø.

26.2 Vanløse Lokaludvalg

- Af planen fremgår, at man ønsker, at arealerne i tilknytning til Natur- og Miljøstationen skal være offentligt tilgængelige hele døgnet og derfor ikke kan afspærres med hegn (s. 14).
- Lokaludvalg ser forsøget med vandrensningsanlægget som en del af Natur- og Miljøstationen og mener derfor, at hele området bør være aflukket med hegn. Desuden har skoler og institutioner insekthoteller mm. stående inden for hegnet, hvilket vi også mener, taler for en indhegning af området – se også s. 22. Vi anbefaler på den baggrund, at skoler, klubber og andre grupper, der samles om natur- og miljøproblematikken kan få mulighed for at bruge faciliteterne på området. Vi forventer også, at der jævnligt vil blive holdt åbent hus-arrangementer på

grunden for at inspirere borgerne til at gå ind i arbejdet. Området vil således kunne åbnes, når der er en ansvarsperson til stede.

26.3 Enggruppen

- Vi ser vandrensningsforsøgene på pumpehusgrunden som en naturlig del af Natur & Miljøstationens. Hegnet omkring pumpehusgrunden bør bevares, så skolernes insekthoteller og fælder m.m. er beskyttede. Det gælder også for de nye bygninger og forskelligt udstyr.
- Skoler, klubber og andre grupper, der samles om natur- og miljøproblematikken, får mulighed for at bruge faciliteterne i området. Der holdes jævnligt åbent hus for at inspirere borgerne til at gå ind i arbejdet. Området kan åbnes, når der er en ansvarsperson til stede.
- Der opsættes et sikkerhedshegn omkring de kommende vandrensningsbassiner og bistaderne, så de mange skoleklasser og andre ikke kommer galt af sted. Stillingtagen til hegn og plejen af området bør ske i den kommende projekteringsfase.

Forvaltningens kommentarer:

Ad 26.1: Forvaltningen takker for de mange forslag vedr. miljøstationen – både med hensyn til indretning og beplantning. Hvordan miljøstationen skal indrettes, er noget der skal indgå i projektering af miljøstationen, og kan ikke bestemmes i udviklingsplanen. Men forslagene gives hermed videre via denne hvidbog.

Ad 26.2 og 26.3: Det er fastholdt i udviklingsplanen, at arealerne i tilknytning til Natur- og Miljøstationen skal være offentligt tilgængelige hele døgnet og derfor ikke kan afspærres med hegn. Fredede, kommunale parkarealer skal som udgangspunkt være offentligt tilgængelige, medmindre der er særlige forhold, der gør sig gældende fx af sikkerhedsmæssig karakter. Fx ligger Naturværkstedet Strejf i Utterslev Mose, hvor de omgivende arealer er offentligt tilgængelige, og det er kun selve bygningen, der alene er forbeholdt værkstedets brugere.

Af sikkerhedsmæssige årsager skal bassinerne til vandrensning være omgivet af hegn. Det hidtidige hegn omkring pumpehuset kan flyttes, så det omkranser både bygninger og øvrige anlæg til vandrensningen samt bistaderne (hvis bilauget ønsker det).

27. Naturpleje generelt

27.1 Vanløse lokaludvalg

- Ved borgerinddragelsens spørgsmål til dette var der få besvarelser, hvoraf mere vild natur nævnes flere gange.

Forvaltningens kommentar:

Ad 27.1. Forvaltningen opfatter det som meget positivt, at mange deltagere i borgerinddragelsen har nævnt vild natur flere gange.

28. Plantning

28.1 Dansk Botanisk Forening

- Vedr. teksten (s. 25): "I trægrupperne, kan der indplantes træer med grene fra bunden af stammen (stambuske) og flerstammede træer (for eksempel pil)." Her kan forsøges sig med tørst for at give citronsommerfuglens larver noget at leve af.
- Vedr. teksten (s.29) "Nye træer eller buske kan plantes ind med sigte på at skabe et organisk udtryk (B11)". Her foreslås at udelade vingevalnød med ved indplantning af nye træarter.
- Vedr. teksten (s. 31): "Arealet vurderes meget smalt til store skyggetræer, og derfor indplantes der på sigt mindre træer som tjørn, eg, femhannet pil og seljepil." Her kan eg ændres til naur eller almindelig hæg.

28.2 Vanløse Lokaludvalg og Enggruppen

- S. 50 står: "Langs åen står ask, tjørn og ahorn". Her kan tilføjes valnød og hassel med flere.

28.3 HOFOR

- I forhold til planer om at plante nye træer langs Damhusengen (B3), vil HOFOR gøre opmærksom på, at der langs Damhusengen er ledninger, som ligger i de postglaciale aflejringer, hvilket der skal tages hensyn til i forbindelse med beplantningen langs engen.

Forvaltningens kommentarer:

Ad 28.1: Forvaltningen følger Dansk Botanisk Forenings anbefaling om at skrive i udviklingsplanen, at der kan forsøges med plantning af tørst og at muligheden for plantning af vingevalnød slettes. Ligeledes er planen ændret således, at der i stedet for eg indplantes navn og alm hæg.

Ad 28.2: Forvaltningen takker for oplysningen og tilføjer valnød og hassel.

Ad 28.3: Teknik- og Miljøforvaltningen tager altid hensyn til ledninger, og vil også gøre det her.

29. Pullertbelysning

29.1 Danmarks Naturfredningsforening

- Vedr. s. 11 her nævnes, at der kan etableres pullertbelysning på tre delstrækninger rundt om Damhussøen. Velvidende at ankenævnet har stadfæstet fredningsnævnets dispensation til pullert-belysning mener vi stadig at dette vil være en forringelse af hele miljøet omkring søen, både oplevelsesmæssigt og naturmæssigt. En forringelse som er vanskelig at retfærdiggøre i forhold til sikkerhed og forbedrede vilkår for cyklister i og med, at man som cyklist skifter mellem mørke og belyste strækninger af søen, hvilket betyder at det menneskelige øje ikke indstiller sig på at se i mørke.

29.2 Valby Lokaludvalg

- bakker ikke op om det beskrevne belysningsprojekt. Med den foreslåede asfaltering er det tidligere forslag til placering af lamper ikke aktuel

29.3 Vanløse Lokaludvalg

- Langs Peter Bangs Vej kommer der lys fra vejen, så pullerter vil være overflødige. Uanset kan rødt lys ikke bruges som orienteringslys (Tekstboks på kort 2, vedr. udviklingsmuligheder 4. afsnit).

29.4 Enggruppen

- Røde lamper pr. 30 m. omkring søen løser ikke det oprindelige formål og bør derfor undlades. Det foreslås i stedet at udføre reflekterende striber på begge sider samt mellem cykel- og gangsti. Dette er ikke nødvendigt langs Peter Bangs Vej, da cykelstien er placeret langs den oplyste vej, samtidig med at lyset skinner gennem beplantningen ud på gangstien langs søen (s. 11).

Forvaltningens kommentarer:

Ad 29.1: Forvaltningen konstaterer, at Danmarks Naturfredningsforenings høringssvar på dette punkt er en tilkendegivelse af foreningens synspunkt. Forvaltningen er i udviklingsplanen fortsat nødt til alene at redegøre for de gældende bestemmelser.

Ad 29.2: Forvaltningen konstaterer, at Valby Lokaludvalg, ligesom Danmarks Naturfredningsforening, ikke bakker op om projektet med belysning omkring Danhussøen Lysprojektet er stadig relevant, selv om der sker asfaltering. Søens østlige sti har fallerede for nylig fået lagt ny asfalt, og stien på den vestlige side forventes også at få ny asfalt. Den ny asfalt har medført, at der er valgt en anden og smallere pullert.

Ad 29.3 og 29.4: Der kommer ikke pullerter langs Peter Bangs Vej. Forvaltningens mener, at rødt lys kan anvendes som orienteringslys, samtidig med at det er den belysning, der er mest skånsom for dyre- og plantelivet. Som angivet under svaret til punkt 36.3 er der en årsag til, at alternativet i form af striber ikke er undersøgt, og pt. forventes belysningsprojektet snarest realiseret.

30. Sejlads og fiskeri

30.1 Vanløse Lokaludvalg

- Vi formoder, at også Energi & Vand har tilladelse til at sejle på søen?

Forvaltningens kommentar:

Ad 30.1: Ja Energi & Vand har fået tilladelse.

31. Siv langs søkanten

31.1 Valby Lokaludvalg

- ønsker, at vestsiden også bliver udbygget med bl.a. siv.

Forvaltningens kommentar:

Ad 31.1: Forvaltningen antager, at der med "siv" tænkes på rørskov, som er den vækst af planter, som står i kanten af mange af søer. I udviklingsplanen står allerede: "På udvalgte steder kan profilet langs søens brinker gøres mindre stejlt, så rørskov o.l. kan etablere sig og tilsvarende kan der gøres forsøg med at genetablere rørskov ud for de tre øer". Dette udviklingstiltag gælder således også for vestsiden af søen.

32. "Skarvøen"

32.1 Vanløse Lokaludvalg

- Selvsåede træer bør holdes nede på skarvøen og de øvrige øer i den sydlige ende af søen, så der ikke opstår en ny skarvkoloni, men derimod bliver plads til andre fugle også (s. 10).

32.2 Enggruppen

- Blandt andet selvsåede pil på fugleøerne bør holdes nede, så der ikke opstår nye skarvkolonier. Dette vil mindske antallet af skarver, og give bedre plads til ynglende andefugle m.fl.

Forvaltningens kommentarer:

Ad 32.1 og 32.2: Erfaringen fra andre steder i landet er, at skarven også bygger rede på jorden, og således ikke behøver at være afhængig af træer. Forvaltningen vurderer derfor, at fældning af træer på øerne ikke vil få indflydelse på antallet af skarver.

33. Skiltning

33.1 Vanløse Lokaludvalg

- Der bør være bedre skiltning i parken. Det kunne være større informationstavler ved indgangen til parken og engen, hvor det tydeligt fremgår, hvad man må og ikke må. F.eks. bør det nævnes, at knallertkørsel ikke er tilladt, bør også skiltes med fra Rødovresiden ift. Damhusengen. Vi bakker op om generel skiltning inde i parken. Begge dele vil skærpe brugernes interesse for bynatur og biodiversitet og motivere til at passe bedre på parken. En god idé at sætte skilte op om, at færdsel på isen ikke er tilladt
- I Krogebjergparken syd og nord (s. 19-20) mener lokaludvalget ligeledes, der bør være bedre skiltning – jf. ovenstående. Særligt i forhold til løse hunde og legepladsen.
- I borgerinddragelse mente et flertal, at skiltningen er tilstrækkelig, men der er konkrete ønsker til en forbedret skiltning: Om regler for, hvor man må have løse hunde, hvor man må cykle samt om orientering om fiskearter i søen.

Forvaltningens kommentarer:

Ad 33.1: Forvaltningen imødekommer ønsket om skiltning og har tilføjet til planen, at der kan opsættes informationsskilte ved indgange og skilte inde i parkerne ved særlige naturelementer. Det vil være positivt med et lokalt initiativ, som det er sket i Utterslev Mose. Udviklingen af skilte skal ske i samarbejde med forvaltningen.

Hunde skal generelt altid være i snor, medmindre et område er angivet som friløbsområde. Friløbsområdet skal fortsat være angivet med pæle i hjørnerne af området, hvorpå der også er angivet områdets udstrækning. Friløbsområdet kan også vises på de førnævnte informationsskilte.

Om skilte mod knallertkørsel se punkt 22.1.

Det gælder altid for alle Københavns Kommunes søer, herunder også for Damhussøen, at færdsel på isen ikke er tilladt, medmindre der er opsat skilte om, at det er tilladt. Derfor opsættes kun skilte efter behov, om at færdsel på isen ikke er tilladt. Hvis der med skiltning af legeplads tænkes på anvisningsskilte til, hvor disse er, kan det også klares via informationsskilte ved indgange.

34. Spangen

34.1 HOFOR

- har række bekymringspunkter angående afsnittet om bygninger og tekniske installationer og en række rettelser i forbindelse med beskrivelsen af projektet vedrørende etableringen af underjordiske bassiner til reducere af overløb til Harrestrup Å.
 - a. Det fremgår, at bassinet er ca. 7.500 m³ stort og har en dybde på ca. 20 meter. Dette skal rettes til ca. 10.000 m³ for hele Damhusengen. Det vil sige bassinet ved Toftøjevej, bassinet nord for B3 området, samt tunnellen derimellem. Samtidigt fremgår det, at der skal foregå reetablering ved legepladsen. Vi vil her gøre opmærksom på, at der ikke skal bygges i område B6, andet end en tunnel under engen, som ikke vil påvirke adgangen til området oppefra eller parken som helhed, da den er 20 meter under terræn.
 - b. Desuden oplyse, at der bliver ikke lavet nogen broforstærkning i forbindelse med projektet med overløbsbassiner.
 - c. I forbindelse med afsnittet om bygninger og tekniske installationer gøres opmærksom på, at det underjordiske bassin til reduktion af overløb fra kloak til Harrestrup Å ved krydset Kildeløbet/Åvendingen forventes at skulle rumme ca. 16.400 m³ og have en dybde på ca. 32 meter.
 - d. Flere steder i planen nævnes, at Spangen håndterer "sort spildevand" (bl.a. s. 16), mens det andre steder er benævnt "opspædet spildevand". Vi ser gerne, at det rettes til "opspædet spildevand" i hele dokumentet.
 - e. Vedr. græssende dyr, afbrænding og fremtidige muligheder for oversvømmelser omkring vores anlæg gøres opmærksom på, at elforsyning hertil skal beskyttes. Både for anlæggenes og dyrenes skyld.

- f. Tunnelledningen er ikke vist på kort 3
- g. Permanente adgangsveje til drift er ikke nævnt i planen. Der vil komme en form for grusvej/armeret græsvej til HOFOR Drift til de tre bassin anlæg.
- h. Vedr. s. 17: "Hvis anlæggene medfører en forringelse af faciliteter til hhv. fodboldbaner eller legeplads, kan det være nødvendigt at omplacere disse". Det pointeres, at HOFOR ikke påvirker fodboldbanerne, og at der i MKR for projektet er belyst alternative ruter for gående/cyklende i området samt, at de altid har mulighed for at gøre brug af arealerne.
- i. I forhold til det udseendemæssige af områderne (s. 17 for Damhusengen og s. 20 for Krogebjerg Nord) står det angivet, at "der bør ved reetablering indtænkes nye former for rekreativ anvendelse...". HOFOR er som forsyningselskab underlagt bestemmelser for, hvad vi må finansiere og bemærker i den forbindelse, at Fredningsnævnet skal godkende de overjordiske anlæg (se evt. hvidbogen fra 1. offentlighedsfase af projektets MKR).
- j. På s. 18 står, at drænen ledes til kloak og andre steder står, at det skal ledes til Harrestrup Å. Drænvand skal i videst muligt omfang ledes til åen, da drænvand som udgangspunkt er uvedkommende vand for kloaksystemet.
- Vedr. den tidsplan i udviklingsplanen, ligner det ikke, at HOFOR's tidsplan for projekt Spangen er blevet taget til efterretning i forbindelse med planlægningen af udviklingsplanen. I denne står, at projektet forventes færdigt i 2027. HOFOR forventer ikke, at det færdiggjort før 2030.

34.2 Valby Lokaludvalg

- er enig i de problemstillinger, som HOFOR beskriver i høringsmaterialet.

Forvaltningens kommentarer:

Ad 34.1:

- a. De nævnte volumener og detaljer er slettet i planen, da de ikke endeligt er fastlagt sammen med myndighederne på området.
- b. Forvaltningen takker for informationen, men oplysningen om, at der ikke kommer broforstærkning, er ikke relevant at nævne i udviklingsplanen.
- c. Forvaltningen takker for oplysningen, som har en detaljeringsgrad, at det ikke er relevant at nævne i udviklingsplanen.
- d. Der er rettet til "opspædet spildevand" i hele udviklingsplanen.
- e. Det er tilføjet til planen, at hvor der kommer græssende dyr, foretages afbrænding og muligheder for oversvømmelser omkring HOFOR's anlæg, skal elforsyningen hertil beskyttes.
- f. Forvaltningen mener, at tunnelledningen ikke skal vises på udviklingsplanen.
- g. Som udgangspunkt skal HOFOR benytte de samme adgangsveje, som findes i dag, og som også benyttes ved driften af parker. Dog fremgår af udviklingsplanen (s. 17 og 22), at der i forbindelse med de underjordiske anlæg også vil være behov for at etablere en række forskellige servicefunktioner. Forvaltningen

vurderer, at adgang til anlæggene er en del af servicefunktionerne. Disse skal der først skal tages stilling til i forbindelse med vurdering af anlæggene i forhold til fredningen af parkerne. Placeringen af servicefunktioner fremgår derfor ikke af udviklingsplanen.

- h. Det er tilføjet til planen, at HOFOR har meddelt, at deres projekt ikke påvirker fodboldbanerne, og har endvidere oplyst, at der i Miljøkonsekvensrapporten for projektet er belyst alternative ruter for gående/cyklende i området, samt at de altid har mulighed for at gøre brug af arealerne.
- i. Udviklingsplanen ændres ikke, hvad angår teksten om indtænkning af nye rekreative anlæg, da planen ikke angiver, hvem der skal finansiere eventuelle nye former for rekreativ anvendelse.
- j. De angivne oplysninger er slettet i udviklingsplanen, da de endnu ikke er endeligt afklaret med myndighederne.

Udviklingsplanens tekst er ændret således, at der nu står, at projektet forventes færdigt i 2030.

Ad 34.2: se kommentarer til 34.1.

35. Sportsplæner og fodboldmål

35.1 Vanløse Lokaludvalg

- Om vinteren er der talt mere end 50 fodboldmål, som står langs grusstien på Vanløsesiden syd for legepladsen. Om sommeren er der maks. 30 mål i brug, hvorfor man bør prioritere at fjerne en tredjedel af målene, som ikke bliver brugt. Fodboldmålene bør placeres syd for legepladsen, da der er placeret en kælke- og udsigtsbakke nord for legepladsen (s. 54).

35.2 Enggruppen

- Der kan etableres en kontrolbrønd på engen op mod boldbanerne til at kontrollere grundvandshøjden under boldbanerne. Da midtergrøften formentlig skal reetableres i sammenhæng med skybrudsplanerne foreslås, at man prøver at holde boldbanerne uden kunstgødning, da jorden i forvejen er meget næringsrig.
- Langs grusstien syd for Vanløsebyvej er registreret over 50 fodboldsmål opmagasineret i vinterhalvåret. I sommerhalvåret står omkring en tredjedel af dem ubrugt hen. Kan en del af dem fjernes? Opmagasineringen bør stadigvæk foregå her, da der nord for legepladsen er en udsigt- og kælkebakke.

Forvaltningens kommentarer:

Ad 35.1 og 35.2: Forvaltningen fastholder udviklingsplanens angivelse af, at fodboldmålene skal opmagasineres nord for legepladsen på Vanløsesiden. Hvis fodboldmålene placeres syd for legepladsen, vil de være til gene for den åbning for udsyn, som lokaludvalget og enggruppen har ønsket ud for Vanløse Byvej (pkt. 17), og som forvaltningen har imødekommet. Forvaltningen vurderer, at der er mange steder med skråninger, der gør det muligt at kælke således, at dette kan foregå uden at køre ind i fodboldmål.

Fodboldmålene skal flyttes til opmagasineringsstedet og være aflåst fra forvaltningen meddeler, at boldbanerne ikke må bruges og indtil forvaltningen atter meddeler, at banerne må tages i brug for sommerperioden.

Forvaltningen kan heller ikke se meningen i, at der opmagasineres 50 fodboldmål, hvis der om sommeren maksimalt anvendes 30 mål. Men antallet af mål kan ikke reguleres af udviklingsplanen, og må tages i andet regi i dialog med boldklubben.

Forvaltningen mener, at gødskningen af boldbanerne bør reduceres og hvis muligt helt ophøre. Dette vil fremme biodiversiteten, og således leve op til målet med kommunens biodiversitetsstrategi. Kultur og Fritidsforvaltningen, der plejer boldbanerne, har meddelt, at den vil undersøge, hvad der er muligt i forhold til gødskning i området. Dette fremgår af udviklingsplanen.

Vedr. etablering af en kontrolbrønd se forvaltningens svar på 8.3, 8.4 og 8.5.

36. Stier og deres belysning

36.1 Danmarks Naturfredningsforening

- Vi støtter fuldt ud, at der ikke kan etableres flere stier eller ny belysning i Krogebjergparken, og at den eksisterende belysning bør udskiftes til en mere flagermusvenlig belysning.

36.2 Dansk Botanisk Forening

- Med hensyn til stier og belysning vil det være en fordel at stierne bliver bredere i det omfang det er muligt, især omkring Damhussøen, hvor der er virkelig stærk trafik med mange hurtige cyklister og løbere. Der kan opstilles regler for begrænsning af hastigheden for cyklisterne.

36.3 Valby Lokaludvalg

- Hvis stien på vestsiden af søen bemaales med en reflekterende hvid midterlinje ligesom østsiden, opnås den nødvendige sikkerhed.

36.4 Enggruppen

- De to gamle stier på tværs af det sydlige, våde område bør bevares og slås jævnlige. Der kan lægges skåret siv, hvor de i perioder er for våde. I hundefritløbsområdet er der en stor del af hundene, der ikke løber ind i det høje græs, i det nu begrænsede område. Flere stier, der kan dele det ensartede græs i forskellige biotoper med forskellig pleje og skiftende afbrænding, kan medvirke til større biodiversitet og til glæde for hundene.

36.5 Rødovre Kommune

- Damhussøens stier og Damhusengens område har stor betydning for Rødovreborgerne, som et omfattende kvalitetsfuldt naturareal med rekreative muligheder for motion, og ophold m.v. Således også overgange, forbindelse, og hvad der sker ved skel mellem kommunerne særligt vigtigt. Det bemærkes, at der ikke

skal anlægges flere stier, det ses som et positivt tiltag, for at beskytte naturværdierne og bevare de grønne m².

Forvaltningens kommentarer:

Ad 36.1: Forvaltningen takker for, at DN meddeler støtte.

Ad 36.2: Forvaltningen vurderer, at der ikke er plads til at gøre stierne bredere, men stierne skal selvfølgelig opretholdes i den bredde, de er anlagt. Det er allerede sket på den østlige side af søen, hvor der for nylig er lagt ny asfalt. Det forventes også at ske langs søens vestlige side. Udviklingsplanen kan ikke fastlægge hastighedsgrænser for de cyklende.

Ad 36.3: I forbindelse med belyningsprojektet omkring Damhussøen har muligheden for etablering af reflekterende striber som alternativ ikke været undersøgt, da det ikke lå i opdraget til opgaven. I Københavns Kommunes Budget 2022 blev der alene afsat midler til orienterende belysning omkring Damhussøen. Udviklingsplanen ville godt kunne til-lade striber på stien, men det ville næppe være af betydning, da det pt. forventes, at belyningsprojektet snarest vil blive realiseret herunder på vestsiden af søen.

Ad 36.4: Det er tilføjet, at to gamle stier på tværs af den sydlige del af engen kan slås, når det ikke er for vådt til at det kan gøres. Forvaltningen råder ikke over skåret siv, der kan lægges ud.

Det tilføjes, at der kan slås nogle stier gennem friløbsområdet, eventuelt slyngede stier med små slåede opholdsområder.

Ad 36.5: Forvaltningen takker for Rødovre Kommunes positive svar, og er glad for at områderne i Københavns Kommune også er kvalitetsfulde naturarealer for Rødovres borgere.

37. Styrelse af naturgrundlaget og beskyttelse af naturen

37.1 Rødovre Kommune

- I forlængelse af det gode kommunale samarbejde, og styrelsen af naturgrundlaget i de fredede arealer, vil Rødovre tillige se på muligheden for at styrke beskyttelsen af naturen på den anden side af kommunegrænsen, tilgrænsende arealerne omfattet af udviklingsplanen, gennem retningslinjerne i Grønt Danmarks-kort.

Forvaltningens kommentarer:

Ad 37.1: Forvaltningen er også glad for det gode samarbejde og at Rødovre Kommune også vil styrke beskyttelsen af naturen.

38. Særlige hensyn til hvinand og stær

38.1 Erik Agertoft (Dansk Ornitologisk Forening's repræsentant i park-brugerrådet)

- Foreslår redekasser specielt til stær langs hele Damhusengen og forsøgsvis opsat en kasse til hvinand på den nordlige skarvø.

Forvaltningens kommentar:

Ad 38.1: Forvaltningen takker for forslagene, som er tilføjet til udviklingsplanen.

39. Udsigtsbakken, udsyn fra den sydlige bro og tilførsel af jord**39.1 Enggruppen**

- Udsigtsbakken nord for den østlige legeplads kan påføres overskudsjord fra engen, så den kommer op i samme højde som den bagved liggende grussti.
- Udsynet fra den sydlige bro, hvor åen drejer ud over engen, holdes fri. Den udgåede rødel og den selvsåede pil fjernes. Samtidig kan pladsen nord for den gamle poppelstub påføres overskudsjord, så den flugter med grusstien.

Forvaltningens kommentarer:

Ad 39.1: Forvaltningen har under normale forhold ikke adgang til overskudsjord. Men hvis der skulle forekomme overskudsjord i forbindelse med HOFOR's projekt for området, kan dette lægges på udsigtsbakken, forudsat der foreligger myndighedstilladelse til dette. Den udgåede rødel kan bevares til gavn for biodiversiteten, men hvis det findes nødvendigt, kan den erstattes med et andet træ. Det er dog en detalje og tilføjes ikke til udviklingsplanen.

40. Forvaltningens egne tilføjelser til udviklingsplanen

Som påpeget af Danmarks Naturfredningsforening i det indledende og generelle afsnit af hvidbogen, har det i forbindelse med arbejdet med udviklingsplanen ikke været muligt at kortlægge den aktuelle naturtilstand i områderne. Der er dog visse oplysninger tilgængelige om dyrelivet bl.a. i DOFbasen. Derfor har forvaltningen efter høringen af udviklingsplanen tilføjet oplysninger til "Bilag 5 - Analyse af Damhussøen, Damhusengen, Krogebjergparken" primært angående områdernes fugle- og insektliv.